

безробітним, боротьбі з алкоголізмом та наркоманією, вихованням толерантності та признанням культурного розмаїття. Таким чином, бібліотечна реклама як складова частина маркетингової діяльності виконує перш за все соціальну та виховну функцію.

Реалізація Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України», затвердженої Наказом Кабінету Міністрів України, передбачає: 1) створення сучасної матеріально-технічної бази та інформаційно-технологічної інфраструктури бібліотек відповідно до міжнародних стандартів для надання якісних бібліотечно-інформаційних послуг та універсального доступу до інформації; 2) актуалізацію та забезпечення сталого розвитку бібліотечних ресурсів та створення системи універсального доступу до них; 3) створення системи ефективної внутрішньої та зовнішньої комунікації для розвитку партнерства, просування спільних цінностей та досягнення стратегічних результатів [3].

Таким чином, унікальність ролі бібліотек в суспільному житті країни, ускладнення завдань інформаційно-бібліотечної діяльності зумовлюють необхідність розробки нових підходів до управління бібліотеками. Ідея впровадження маркетингу у бібліотечну практику, що була відома з кінця ХХ ст., а на початку ХХІ ст. розроблялася лише теоретиками, останні роки трансформувалася у стійке розуміння можливостей та переваг комунікаційних маркетингових технологій, що повинні стати основою стратегії розвитку бібліотек. Це дозволить задовольнити реальні потреби користувачів, наблизить бібліотеки до європейських стандартів, дозволить сформувати державний інформаційно-комунікаційний простір як частину світової інформаційної інфраструктури.

Література

1. Гамидова М.С. Маркетинг как фактор устойчивого развития предприятия / М.С. Гамидова // Вопросы структуризации экономики. – 2011. – № 11. – С. 44 - 46.

2. Качанова Е.Ю. Инновационная деятельность библиотек: теория, организация, методика : Автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 05.25.03 / Е.Ю. Качанова ; СПбГУКИ. - Санкт-Петербург : [б. и.], 2003. – 40 с.

3. Україна. Кабінет Міністрів. Розпорядження. Про схвалення Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України» : розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 219-р // Офіційний вісник України : збірник нормативно-правових актів. – 2016. – № 26. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/219-2016-%D1%80>.

Nazarieva S.

THE ESSENCE OF STRATEGIES SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF MARKETING ACTIVITIES OF THE LIBRARY

The role of communication marketing technologies for realization in modern libraries of the goals of sustainable development of humanity is revealed.

УДК 025.7/.9

Натяма С. В.
/Україна/

ЗБЕРЕЖЕННЯ БІБЛІОТЕЧНИХ ФОНДІВ: ІСТОРІЯ ПИТАННЯ

Одним з стратегічних пріоритетів у гуманітарній політиці сучасної України є забезпечення широкого доступу населення до різноманітної інформації та ефективного використання її в процесі формування соціального капіталу [4].

Однією із ключових передумов реалізації цього пріоритету є збереження накопичених бібліотечних фондів. Історія цього питання (збереження фондів), по суті, виникла з винайдення писемності та її носіїв. Як відомо, для письма використовували папірус, пальмове листя,

матеріал з лубу фікуса. У II ст. до н. е. з'явився пергамент. Крім того, для письма використовували дерев'яні дощечки, а з IV ст. н. е. шовк, крім того, у Стародавній Русі для цих цілей застосовувалася береста, на якій писали книги, грамоти тощо. Метал, глина, кора і листя дерев, шкіра і тканина, папір – далеко не повний перелік матеріалів, що використовувалися для письма, і кожен з них під впливом навколишнього середовища і механічної дії піддавався руйнуванню.

Історичні факти свідчать про те, що ті хто збирав та зберігав письмена ще з давніх часів робили спроби захистити документи від несприятливих дій природи і людини. Наприклад, у Стародавньому Єгипті свитки з папірусу розгортали після кожного сезону дощів, перевіряли чи не змив дощ тексти, і сушили. Для захисту від комах, вологи і пилу свитки зберігали в циліндрових ящиках зроблених з дерева або слонової кістки. У Індії і інших країнах Сходу рукописи на крихкому пальмовому листі перекладали пластинами з дерева або слонової кістки, потім завертали в полотно. Для збереження папірусу його обробляли кедровим маслом, а після винаходу паперу його обробляли для захисту від пошкодження комахами камфорою, гвоздиковим і евкالیптовим маслом, мускусом та ін. Місце для зберігання рукописів вибирали так, щоб воно було розташовано на схід тощо [2, С. 15–16].

Вже у Середньовіччі з'являються документи, що регламентують діяльність бібліотек і бібліотекарів. Так, у Статуті грецького Студійного монастиря зазначалось про необхідність мати при монастирі бібліотеку і бібліотекаря, який буде відповідати за її діяльність та збереження книг.

Проблема консервації та збереження фондів стала актуальнішою з винаходом книгодрукування. Із збільшенням кількості книг почали ускладнюватися і завдання їх зберігання. Зокрема, один з авторів вказував на вологість як найбільш небезпечного ворога для книг і радив зберігати їх тільки на середніх поверхах, застерігаючи від впливу вологих західних і південних вітрів [1, С. 521].

Виникнення в XIX ст. промислового виробництва, яке спонукало до вивчення та застосування письменності широкі верстви населення, а також створення високошвидкісних друкарських верстатів, впровадження технологій масового виробництва паперу, все це призвело до того, що бібліотеки з рідкісних явищ поступово перетворюються на обов'язковий елемент культури. Для видання книг великими тиражами необхідний був дешевший папір, але великі обсяги його виробництва призводять до погіршення якості паперу та загострює питання збереження фондів бібліотек.

На початку XX ст. набувають розвитку теорії з вивчення питань щодо збереження книг. Погляди теоретиків бібліотечної справи змінювалися відповідно до соціально-економічного стану в суспільстві в той або інший історичний період. Важливе значення для теоретичного осмислення даних проблем мають наукові праці Л. Б. Хавкіної. В програму занять перших курсів з бібліотечної справи, які вона відкрила в Москві в 1913 р. входили її лекції з «збереження» книжкового майна, включаючи чищення і дезінфекцію книг. Л. Б. Хавкіній належить велика кількість наукових статей з цієї теми, в яких вона підкреслювала особливу роль і значенні запобіжних засобів в забезпеченні збереження фондів. Першопричиною руйнування і зараження книг Л. Б. Хавкіна вважала пил і бруд, тому прибирання і провітрювання приміщень визнавала невід'ємною частиною забезпечення збереження фондів. Автор відзначала, що генеральне прибирання необхідне, щоб видалити пил, який завдає шкоду не тільки книгам, але й людям, які безпосередньо працюють з книгами. «Прибирання представляє радикальний засіб для боротьби з мікроорганізмами, черв'яками і комахами, що винищують книги», – писала Л. Б. Хавкіна. Велике значення вона надавала стану палітурки. Для зберігання видань малого формату нею пропонувалося застосування коробок з відкидними кришками. Для попередження руйнування книг слід «лагодити» їх при виявленні хоч би щонайменшого пошкодження, наприклад, якщо випадає листок або відривається корінець палітурки. У періоди епідемій віспи, тифу, дифтерії і інших інфекційних захворювань вважалося необхідним попереджувальна дезінфекція книг, обов'язкове проведення їх дезінфекції при поверненні від хворих читачів. Важливе значення науковець надавала

попередженню бібліотечних пожеж. Вона, зокрема, наголошувала на тому, що: «у книгосховищі повинна бути проведена вода і влаштована значна кількість пожежних рукавів. Корисно також тримати в запасі вогнегасники...» [5, с. 88–90].

Аналіз робіт Л. Б. Хавкиной дозволяє зробити висновок про те, що автор ототожнювала поняття «збереження» і «гігієна книги», але все-таки головними в забезпеченні збереження фондів вона вважала запобіжні засоби: «... щодо гігієни бібліотечних книг потрібно пам'ятати, що запобіжні засоби набагато легко проводити і вони дають кращі результати, чим заходи боротьби з бідою, яка вже є, і найпершою і найважливішою мірою є дотримання чистоти».

Більше 50 років займався вивченням проблем бібліотекознавства Ю. В. Григор'єв. Великий вплив на розвиток як наукової, так і практичної діяльності бібліотек зіграли його погляди про засоби вирішення багатьох конкретних питань забезпечення збереження бібліотечних фондів. Щодо радянських часів, то у 1918 р. був виданий декрет, відповідно до якого всі бібліотеки і книгосховища були узяті під охорону держави. У 30-і роки прийнято постанова «Про відповідальність за збереження бібліотечного фонду», в якому вирішенню завдань фізичного збереження книжкових фондів надається самостійне, важливе значення. Почалася організація в бібліотеках спеціалізованих підрозділів, покликаних вирішувати питання збереження книжкових багатств, з'явилися теоретичні розробки в цьому напрямі. Ю. Н. Григор'єв підкреслював, що для збереження фондів «необхідне з'ясування, вивчення і усунення всіх тих причин, які викликають передчасне старіння книг», і для вирішення цього завдання спеціальними знаннями повинні володіти не тільки наукові співробітники, але і бібліотекарі [4, с.].

З часів виникнення друкарства виникають і різні професії, так бібліотекарі в основному зберіг ають та систематизують фонди, але є ще ті, хто відновлює, реставрує, зберігає, в повному значенні цього слова, книгу. Спочатку реставратор книг працював поодиночці і ревниво охороняв свої професійні таємниці. Деякі знайдені реставраторами методи виявилися ефективними, і їх використовують до сьогодні, інші завдали документам шкоди, зробили неможливим їх відновлення із-за незнання реставраторами властивостей матеріалів, з якими вони працювали.

Наукові основи консервації документів з'явилися тільки в ХХ ст. На міжнародній конференції, що проходила в Санкт-Галлені в 1898 р., хранитель бібліотеки Ватикану кардинал Ф. Ерле виступив з пропозицією про необхідність перегляду методів реставрації, які повинні, на його думку, спиратися на сучасні досягнення науки. Сам він укріплював пошкоджені рукописи шляхом покриття їх прозорою шовковою марлею, а також ввів використання нового пергаменту і желатину для ремонту пергаментних рукописів.

В цей же час в Англії почали вивчати проблему зношуваності та старіння паперу і причини руйнування шкіряних палітурок. Проблеми консервації документів розглядали на конференції архівістів в Дрездені (1899 р.) і Міжнародному конгресі бібліотек в Парижі (1900 р.). Проте серйозні дослідження в цій галузі стали проводитися лише після Першої світової війни. Цікаві розробки були здійснені в США, Великобританії, Італії, Франції, Швеції, Німеччині, Індії. Деякі з відкритих тоді методів консервації і реставрації книг складають основу сучасних знань про консервацію документів, зокрема, тести, що виявляють чистоту целюлози і міцність паперу та ін. На міжнародному рівні цією проблемою почали займатися після створення таких організацій, як ЮНЕСКО, ІФЛА, та ін.

На сьогодні питання збереження, консервації, реставрації бібліотечних фондів є дуже актуальними. Про свідчить і те що більшість країн світу створили свої наукові центри та проводять дослідження в цій галузі: у США – лабораторія Бєроу (Річмонд), Національне бюро стандартів (Вашингтон), Інститут хімії паперу (шт. Вісконсін), Вища бібліотечна школа університету Чикаго, Інститут досліджень паперу (Нью-Йорк); у Великобританії – Наукова лабораторія Британського музею і Королівський коледж; у Франції – Лабораторія кріптогамних рослин Національного музею природознавства і Національного архіву; у Італії – Центральна національна бібліотека, Інститут патології книги і Міжнародна рада музеїв; у КНР – Науковий центр по деревині при Раді науково-технічних досліджень, а також Національний архів в Індії, Рада науково-технічних досліджень в Австралії та ін. [1, с.522–523]. В Україні проблемами

збереження фондів на науковому рівні займаються: Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського, Національний науково-дослідний реставраційний Центр України, Державна науково-технічна бібліотека України.

Отже, не дивлячись на те, що проблема збереження бібліотечних фондів має велику історію, але це питання залишається актуальним і сьогодні (це стосується і паперових, і електронних носіїв). Зі стрімким розвитком сучасних інформаційних технологій з'явилась можливість перевести всі фонди на електронні носії, але і цей вид зберігання бібліотечних фондів має свої як переваги так і недоліки. Цю проблему ми спробуємо дослідити в своїх наступних розвідках.

Література

1. Библиотечная энциклопедия / Ред. Ю. А. Гриханов и др.; Рос. Гос. б-ка. – М.: Пашков дом, 2007. – 1299 с.
2. Гигиена и реставрация библиотечных фондов: Практ. пособие / ГБЛ. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Книга, 1985. – 160 с.
3. Консервация и реставрация книг: метод. рек. / Сост. Стеблевский В. И., Николаев Н. К. – М.: ВГБИЛ, 1987. – 210 с.
4. Програма збереження бібліотечних та архівних фондів на 2000–2005 рр. // Бібліотечний вісник. – 1999.– № 6. – С. 5–10.
5. Справочник библиотекаря / Науч. ред. А. Н. Ванеев, В. А. Минкина. – 3-е изд., перераб. и доп. – Спб.: Профессия, 2007. – С. 88–94.

УДК 027.1(477)''08/12''

Охріменко О. В.
/Україна/

КНЯЖІ КНИГОЗБИРНІ В ОСВІТІ І КУЛЬТУРІ КИЇВСЬКОЇ РУСІ

Актуальність проблеми, що розглядається у доповіді, зумовлена інтересом до історії української культури періоду Київської Русі, у якій важливе місце належало приватним, у нашому випадку, княжим бібліотекам.

У науковому обігу присутній вагомий доробок вітчизняних дослідників княжих книгозбірень IX–XIII ст., серед них – праці М. Брайчевського, М. Войнової, Т. Горбаченко, Я. Ісаєвича, М. Котляра, М. Поповича, В. Седих, Н. Солонської, П. Толочка та інших. Їхню увагу, в першу чергу, привернув склад фондів, за яким можна прослідкувати не тільки джерела його комплектування, а й літературні уподобання власників: великих київських, удільних князів і князів на волостях.

Джерельну базу проблеми складає інформація, отримана на сторінках Іпатського літописного зводу.

Традиція приватного збирання книг посідає важливе місце в системі цінностей давньоруського суспільства, починаючи з другої половини X ст., коли серед заможної частини активно поширюється писемність і освіта та формуються перші початки бібліотечної справи [3].

Приватна бібліотека найбільш яскраво представляє духовне обличчя свого власника, є його культурним портретом. Спробуємо використати цю тезу, характеризуючи княжі книгозбірні у контексті розвитку освіти і культури Київської Русі.

Серед видатних представників династії Рюриковичів історикам, культурологам, бібліотекознавцям і книгознавцям відомий з літописних джерел цілий ряд імен знаменитих книжників княжої доби таких, як Ярослав Мудрий, Святослав Ярославич, Володимир Мономах, Володимир Василькович та інші.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

**«ІНФОРМАЦІЯ ТА КУЛЬТУРА
В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЛЮДСТВА»**

Збірник матеріалів
Міжнародної Інтернет-конференції

15 листопада 2017 року

Маріуполь 2018

УДК 316.7(063)

Редакційна колегія:

Г. І. Батичко, кандидат наук з мистецтвознавства, доцент (голова),
Ю. М. Нікольченко, доцент; С. В. Янковський, к. ф. н., доцент.

Затверджено на засіданні кафедри культурології та інформаційної діяльності
(протокол №8 від 18.12.2017)

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою історичного
факультету Маріупольського державного університету (протокол № 6 від 18.01.2018)

Інформація та культура в забезпеченні сталого розвитку людства : зб. матеріалів Міжнар. Інтернет- конференції, м. Маріуполь, 15 листоп. 2017 р. / Маріуп. держ. ун-т ; за заг. ред. Г. І. Батичко. – Маріуполь : МДУ, 2018. – 278 с.

Збірник містить матеріали Міжнародної Інтернет-конференції «Інформація та культура в забезпеченні сталого розвитку людства», яка відбулася 15 листопада 2017 року, в якій прийняли участь освітяни, науковці, громадські активісти з України та зарубіжних країн

У наукових виступах і доповідях учасників конференції висвітлені актуальні питання з проблеми забезпечення сталого розвитку людства, зумовленої розширенням впливу інформаційних та комп'ютерних технологій на соціальні інституції, сферу управління, інтенсивність міжкультурної взаємодії, творення нових, креативних практик соціальної взаємодії.

Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та студентам, а також усім, хто цікавиться сучасними проблемами науки та освіти.

© Автори тез, 2017
©МДУ, 2018

зі спеціальності 27.00.02 «Документознавство, архівознавство» (2012 - 2016).....	64
Вечерківська К. А. Біблотечний клуб як засіб формування інформаційно-комунікативних навичок.....	67
Гагаріна Н. А. Роль бібліотечних установ в забезпеченні цілей сталого розвитку.....	69
Головач В. В. Перспективні напрями та форми обслуговування користувачів НБ ВНЗ в умовах сталого розвитку суспільства.....	71
Гроздова І. В. Репозиторій фонду бібліотек ВНЗ як засіб забезпечення відкритого доступу до інформації.....	74
Дейниченко О. В. Значення краєзнавчої діяльності бібліотек у забезпеченні цілей сталого розвитку.....	77
Дьячкова М. А. Формування комунікативної політики наукових бібліотек ВНЗ у забезпеченні сталого розвитку України.....	80
Кіор Н. Д. Діяльність Маріупольської бібліотеки-філіалу ім. М. О. Некрасова в умовах сталого розвитку суспільства.....	83
Кір'якулова Т. В. Впровадження електронних інформаційних ресурсів в бібліотечну справу.....	85
Ковтуненко Н. О. Електронна бібліотека ВНЗ в умовах сталого розвитку.....	87
Луханіна І. А. Роль приватних книгозбірень в культурі українського бароко.....	89
Міліціна Л. В. Бібліотека ВНЗ в умовах сталого розвитку суспільства ХХІ століття: пріоритетні напрями розвитку.....	91
Назар'єва С. В. Сутність стратегій сталого розвитку маркетингової діяльності бібліотек.....	94
Натяма С. В. Збереження бібліотечних фондів: історія питання.....	95
Охріменко О. В. Княжі книгозбірні в освіті і культурі Київської Русі.....	98
Плохотіна Д. А. Збереження нотних видань в державних установах України.....	101
Сивак Д. С. Розвиток бібліотек засобами інформаційних технологій.....	103
Синенко Т. В. Організація інформаційного обслуговування у бібліотеках м. Маріуполя в умовах сталого розвитку громадян.....	104
Шаправська О. В. Молодіжні центри бібліотек в процесі формування громадянського суспільства.....	105
Шевцова М. Л. Нормативно-методичне забезпечення інформаційно-аналітичної діяльності наукових бібліотек в умовах сталого розвитку.....	107
Чумакова О. Є. Історія і традиції бібліотечної справи в умовах сталого розвитку людства... ..	110
Шейбут В. С. Якісні зміни бібліотек задля забезпечення сталого розвитку України.....	112
Яковенко Ю. Є. Роль інноваційних бібліотечних послуг у забезпеченні сталого розвитку.....	114

Секція

Сталий розвиток культури управління в Україні: історія, традиції, сучасність

Ангелинова І. А. Подолання інформаційної нерівності: український досвід в глобальному світі.....	118
Білоус К. В. Документаційне забезпечення механізму регулювання адміністративних питань в органах місцевої влади в Україні у період Національно-демократичної революції (1917-1921рр.).....	120
Білоусова В. Д. Популяризація архівних документів як напрям діяльності архівних установ.....	124
Вікторова П. В. Проблемы формирования информационной культуры украинского общества.....	126
Влас А. В. Інформатизація архівної справи як засіб організації інтелектуального доступу до архівних документів.....	128
Гунза Ю. С. Інформаційна складова семантичного аналізу документів Гетьманщини та Нової Січі (1734-1775).....	130
Зарецький Є. О. Особливості надання інформаційно-консультативних послуг.....	132
Іванова Д. М. Документування у Запорозькій Січі та Гетьманщині: інформаційно-аналітичне дослідження проблеми.....	134
Кригіна О. В. Метричні книги як історичне джерело: використання та забезпечення збереженості інформації.....	137
Кудлай В. О. Підходи до ідентифікації електронного документа в контексті впровадження	